

Aalborg Universitet

AALBORG UNIVERSITY
DENMARK

Udvikling af innovativ didaktik

Lund, Birthe

Publication date:
2006

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):

Lund, B. (2006). *Udvikling af innovativ didaktik*. Paper præsenteret ved 34th Congress of the Nordic Educational Research Association, Örebro, Sverige.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Udvikling af en innovativ didaktik

Birthe Lund
Institut for Uddannelse, Læring og filosofi
Aalborg Universitet
Fibigerstræde 10
9220 Aalborg ø
4596359950
BI@learning.aau.dk

Dette paper karakteriseres som work in progress. Det er skrevet på baggrund af et dansk udviklingsprojekt finansieret af bl.a. Undervisningsministeriet : Projekt innovativ didaktik, der endnu ikke er afsluttet.

Artiklen tematiserer innovativ didaktik på 3 måder:

- hvordan defineres begrebet?
- hvordan udvikles en innovativ didaktik?
- hvordan skabes et innovativt læringsmiljø?

Dette er samtidig centrale spørgsmål i Projekt Innovativ didaktik, der bl.a. har til opgave at inspirere studerende generelt, men særlig i de mellemlange og videregående uddannelser, til at udvikle selvstændighed, innovation og kreativitet. Lærerne opfattes som centrale omdrejningspunkter i denne proces og med de er med til at skabe betingelser for de studerendes læring. Lærerne der indgår i dette projekt er fra forskellige undervisningsområder fra humanistiske universitetsuddannelser til datamatikeruddannelserne.

Udvikling af kreative og innovative kompetencer er i Danmark defineret som en pædagogisk opgave fra børnehave til gymnasium. At kreativitet i en vidensøkonomi er koblet sammen med en økonomisk vækst, der er afhængig af en innovationstvang, ser ud til at gøre individers kreativitet til et centralt omdrejningspunkt. Man taler i det nationale kompetenceregnskab om den kreative kompetence som en nøglekompetence, hvilket gør det vanskeligere at skelne mellem en innovativ - og en kreativ kompetence, der begge opfattes som en pædagogisk opgave at udvikle. På den måde knyttes økonomisk vækst gennem innovation "inderligt til – og (gøres – red.) afhængig af kreativitet og personlig vækst." I kraft af dette er dette kan den globaliserede økonomiske innovationstvang ses som en individuel kreativitetstrang"(Jens Erik Kristensen, p.21) Et udfordrende didaktisk spørgsmål er om udvikling af kreativitet, som også er en menneskelig livsytring, lader sig transformere til en innovativ kompetence. Det pædagogisk didaktisk værktøj KUBUS kan ses som et forsøg på dette. Kubus er udviklet på Center for Innovation på Handelsskolen som led i aktionsforskningsprojekter.

"Kubus er et pædagogisk system, der fremmer ansvar for egen læring samt udvikling af selvorganiserede grupper. Systemet er specielt egnet til projektsamarbejde, der gøres gennemskueligt og sprogligt kommunikerbart for både elever og lærere.

Kubus er en metode og et sprog, det tydeliggør ledelse og beslutningsprocesser.

Det er en metode, der kan fremme elevernes personlige udvikling med henblik på ledelse, team-building, demokratiske beslutningsprocesser, selvstændighedskultur og entrepreneurship"

(Forordet i Håndbog i projektsamarbejde, Henrik Herlau og Lotte Darsø (Fra institut for Ledelse, Politik og Filosofi, Handelshøjskolen i KBH.) Dette pædagogiske værktøj er bl.a. knyttet sammen med udvikling af kreativitet i en såkaldt pre-jekt fase, der ligger før en egentlig pro-jektfase, hvor sidstnævnte er en målstyret proces er prejektfasen en mere åben fase. Kreativitet betegner her egenskaber ved en total eller partiel problemløsningsproces, hvor et centralt kendetegn er kombination af eksisterende videnselementer, som af en given kontekst vurderes som nye og

originale, og i den forbindelse forudsætter kreativitet viden. Men den kreative proces er mere flygtig end både projektledelse og innovation, og der er meget vanskeligt at angive mål for en kreativ proces .(Herlau/Tetzchner, 2004)

Didaktisk innovation

Både begrebet *innovativ* og begrebet *didaktik* kan forstås og fortolkes på mange måder. Indledningsvis vil jeg tage udgangspunkt i begrebet didaktisk innovation. Jeg vil med udgangspunkt i nedenstående definition af entrepreneurship forsøgsvis definere begrebet didaktisk innovation:

“Entrepreneurship is an activity involving the discovery, evaluation and exploitation of opportunities to introduce new goods, services, ways of organising etc. through organising efforts that previously had not existed (Definition by Shane/Venkataraman.)

Der er her fokus på begreberne *opdagelse* og *udnyttelse* af muligheder, og ikke *skabelse* af muligheder, hvorved det kreative eller skabende element ikke indgår i denne definition af entrepreneurship, men karakteriserer det innovative. Det er centralt at begreber opdagelse og udnyttelse indgår idet der hermed refereres til en handlingsdimension og til at se potentialer og muligheder.

Jeg har inddraget det i denne (foreløbige) definition på begrebet didaktisk innovation men tilføjet en *kreativ* dimension:

Didaktisk innovation er en pædagogisk aktivitet der indbefatter skabelse og opdagelse, evaluering og udnyttelse af muligheder for at introducere nye begreber, nye metoder og nye organisationsformer i en institution, der ikke tidligere har haft øje for dette, med henblik på at skabe bedre læringsbetingelser og læringsudbytte.

I definitionen indgår også at innovationen er rettet mod udvikling af læringsbetingelser og læringsudbytte, men siger ikke noget om *hvad* der h.h.v. gør noget bedre eller siger noget om *hvad* eller *hvem* der skal gøres bedre/gøre noget bedre/anderledes og *hvorfor*. Den indikerer blot at de nye metoder der evt. tages i brug, eller som man får øje på, ikke behøver at være ”ny-opfundne” eller ”nye” generelt, men kan være nye i den forstand det er nyt for netop denne institution, i denne kontekst.

Det kan pege på nogle didaktiske områder som en innovativ didaktik må have øje for. Didaktikken må skærper fokus på hvordan man får øje på noget nyt, hvordan man definerer behovet for noget nyt, og hvordan man skaber noget nyt. Didaktisk innovation fokuserer på ændring og fornyelse og opdagelse af nye muligheder. En innovativ didaktik må følgelig have fokus på ide-skabelse, fornyelse, begrebsdannelse og implementation i en given kontekst

Innovativ didaktik

Innovativ didaktik er et overordnet begreb – i den forstand et almindeligt didaktisk – begreb , med fokus på didaktisk innovation, og på betingelserne for at skabe didaktisk innovation. Der er tre felter af interesse:

Den innovative: det individ der indgår i en læreproces, handler, kommunikerer og udvikler holdninger, kompetencer og ideer.

De innovative: den kollektive læring, der kan komme til udtryk gennem kommunikation om individuelle handlinger, erfaringer og fortolkninger

Det innovative: den konkrete kontekst og det innovationen omhandler

Samspeilet mellem det individuelle (den lærende), fællesskabet (de lærende) og det innovationen omhandler og hvor den tager plads (indhold og kontekst) er afgørende for udvikling af en innovativ didaktik

Centralt er

- **deltagerne** og deres indbyrdes **relationer**, kommunikation forhandling og produktion (materiel og som immateriel)
- **metoder** til udvikling af pædagogisk fornyelse
- **konceptualisering** – hvad findes anerkendelsesværdigt ?

For at realisere en didaktisk innovation må der skabes et fællesskab der vil anerkende innovationen. På tilsvarende vis, må der findes nogen der vil anerkender en innovativ kompetence, hvis det er målet med den didaktiske innovation. Sidstnævnte vil oftest ske i et solidt fagligt formaliseret fællesskab, som f.eks. en profession kan ses som udtryk for. (Rolf) Uddannelsesinstitutioner er ofte præget af mange konventioner og med forskellige faglige fællesskaber og grupperinger med indbyrdes – potentielle – konflikter. Konceptualisering – forstået som en fælles forståelse af hvad f.eks. begrebet : innovativ didaktik, må omfatte, må ofte forløbe med udgangspunkt i forskellige opfattelser og give anledning til meningsudveklinger og skabe behov for holdningsafklaring. Kamp om ressourcer, fagligt betonende magtkampe og ledelse kan påvirke den konkrete udformning og implementering af en didaktisk innovation. En af deltagerne i projekt innovativ svarer således på spørgsmålet om hvad der den største hindring for innovation:

"Træthed i lærerkorpsset, skrankepaver, behov for sikkerhed, magtkampe om retten til at definere relevant og central viden, økonomi, tid, en organisation der ikke er skruet sammen til at håndtere innovative miljøer endnu"

Udgangspunkt for teoridannelse om didaktisk innovation tages her i praksisfeltet, og inddrager "praktikernes" opfattelse af feltet. Didaktisk **begrebsdannelse** må i en eller anden forstand være en følge af kontakt med praksis, hvis didaktikkens opgave er at belyse, diskutere, perspektivere og problematisere årsager, motiver og forudsætninger på såvel overordnet som mere specifikt niveau. I den forstand er det didaktikkens opgave at bidrage til løsninger gennem afklaring af forudsætninger

Det overordnede formål med Projekt Innovativ Læring

Projektet blev oprindeligt beskrevet som : *Projekt Innovativ Læring*,

Projekt Innovativ Læring er ansøget af : CVU Nordjylland, Institut for Læring, Aalborg Universitet, Nordjyllands Erhvervsakademi og Erhvervscenter Nordjylland

Projektet er tilskyndet af Nordjyllands Amt og vil tage afsæt i den Nordjyske region.

Det har som hovedformål at bidrage til udvikling af undervisernes kreative og innovative kompetencer. I projektansøgningen er formålet bl.a. beskrevet som :

"udvikling af undervisernes viden om og indsigt i innovationsprocesser i forskellige typer af erhverv, herunder bl.a. indsigt i vilkår for og midler til at etablere og drive virksomhed. For det andet mener vi undervisernes pædagogiske kompetencer til at tilrettelægge undervisning, vejledning mm. på en måde, som støtter *kreativ og innovativ kompetence hos eleverne/de studerende.*(min fremhævelse)

Men hvad kræves der i givet fald fornyelse af :

- Uddannelsens indhold (fag og stof)?
- Undervisningstilrettelæggelse og planlægning?
- Evalueringsformer?
- Læringsmålene – de bærende forestillinger om hvad der er det centrale omdrejningspunkt inden for uddannelsen?
- Undervisernes opfattelse af læring og pædagogik?
- Lærernes undervisningspraksis?
- De studerendes omverdensorientering og tilgang til undervisning?
- Ressourceallokering?

Didaktikken er optaget af forhold som gælder undervisning og læring generelt. Didaktikken tilbyder forskellige tilgange til at analysere og perspektivere feltet på med omdrejningspunkt i teori om undervisning og teori som anvisning for undervisning. De didaktiske spørgsmål har forskellige fokuseringspunkter og vægter forskellige aspekter af feltet – fra en sociologisk mere overordnet - og ofte - samfundskritisk vinkel til en snævrere mål - middel fokusering, med fokus på metodikker til opfyldelse af prædefinerede mål. Didaktiske analyser er således præget af det didaktiske grundlag, ligesom uddannelsesplanlægning i praksis – mere eller mindre eksplicit – er præget af ideologiske forestillinger om "det gode liv", det gode menneske" og "det ideelle samfund". Sådanne dannelses-forestillinger spiller også en rolle når man taler om en "innovativ didaktik".

Indenfor egne rammer må uddannelsesinstitutioner ofte håndtere modsatrettede undervisningsmål. Der stilles krav til studerende om at være selvstændige, arbejde med individuelle læreplaner, være bevidst om egen læringsstil og være i stand til at levere dokumentation for den målrettede læring i form af såvel proces som produkt (f.eks. i form af portefolier/logbøger). På den anden side er der krav om aktiv deltagelse i gruppearbejde og udviklet evne til samarbejde m.h.p. at skabe kvalitetsprodukter og et højt læringsudbytte, ofte på tværs af fag. Sideløbende er der fokus på evaluering af den enkeltes præstation så den kan måles på en så "evaluerbar" og kontekstafhængig måde at der åbnes for international sammenligning og hierarkisering. (bl.a. gennem en ny karakterskala). Sidstnævnte tendens lægger op til at den studerende må kunne dokumentere et minimalt kendskab til centrale metoder/teorier/færdigheder og "kanoniseret" viden. Der kan således iagttages tendenser der peger mod standardisering og harmonisering af videns- og evalueringsformer og samtidig peges der på betydningen af evnen til at definere egne læringsmål, samarbejdsevne og selvstændighed. Ud over disse – mere eller mindre – modsatrettede krav, mødes studerende og undervisere nu med krav om at være innovative og fornyende.

At udvikle en innovativ didaktik, med vægt på at udvikle en "metodik" der først og fremmest skal ændre undervisernes praksis for at skabe innovative og kreative studerende rummer derfor en stor didaktisk udfordring, i og med den kontekst og den kultur forandringen skal foregå indenfor, ikke nødvendigvis er innovations – og kreativitetsfremmende.

Den innovative underviser

Den "innovative" underviser kan befinde sig i den situation af lektionsantallet er reduceret, antallet at studerende er hævet, og kravene til eksamen er skærpet eller uændret. Den innovative underviser, eller den underviser, der ønsker at udvikle innovative studerende har således ikke frit valg og muligheder for suverænt at definere og omskabe de eksisterende rammer. Studieordninger, lektioner, lektionsantal, forberedelsesfaktorer er centrale rammefaktorer som innovatøren må agere ud fra.

I projekt innovativ didaktik træder disse forskellige faktorer frem. Deltagerne og deltagerinstitutioner har hver deres kultur og fagområder. Her medvirker uddannelser der er rettet mod produktudviklende over salg og marketing til rent vidensproduktion og uddannelser med et stærkt pædagogisk sigte, rette mod dag-institutionsområdet og folkeskolen.

Tradition og fornyelse

En innovativ praksis på et seminarium med vægt på udvikling af kreative og processuelle elementer opleves ikke hverken innovativt eller fornyende, det er en del af den normale praksis. Modsat kan noget sådant opleves som en innovation i en traditionel universitetskontekst, på kant med hvad man kan begive sig ud i uden at sætte selvrespekt og faglighed over styr. En større åbenhed overfor erhvervsinteresser og et tæt samarbejde med erhvervslivet kan være et innovativt tiltag på et pædagog- og lærerseminarium, mens det for Erhvervsakademiet ikke rummer noget element af nytænkning, tværtimod kan det måske opleves som innovationshæmmende med en for kritikløs og ureflekteret undergivelse af eventuelle kortsigtede erhvervsinteresser.

De deltagende undervisere fra de forskellige institutioner har således markant forskellige erfaringer og forudsætninger, hvad der er nytænkning for den ene gruppe er traditionstænkning i den anden. Innovation kan således vanskelig tænkes uafhængig af tid og sted, men må finde sin udformning præget af kulturen. Netop mødet mellem de forskellige uddannelseskulturer har synliggjort dette.

Eksemplarisk forløb?

Projekt innovativ didaktik forsøger at være eksemplarisk didaktik i den forstand, at kursusudviklerne har vurderet at deltagerne lærer gennem deltagelse og oplevelse. Det sker i fysiske rammer, der giver mulighed for en vis tilbagetrækning og etablering af et socialt fællesskab med mulighed for en udviklende dialog mellem deltagerne. Dette sker i kombination med oplæg og input fra eksterne parter.

Indledningsvis er der taget højde for at deltagerne er "ildsjæle" fra forskellige kulturer og uddannelser. Det er tilstræbt at ingen af deltagerne har mulighed for gennem hele forløbet at være på "hjemmebane" og dermed sætte dagsorden. Det er markeret ved rent fysisk at henlægge undervisningen til forskellige lokaliteter og uden for egentlige undervisningsrum fra de tilhørende institutioner. Projektet har haft hovedbase på et gammelt slot, der har været afstikker til en virksomhed i Skagen, en ekskursion til København, med ophold på et koncepthotel – Hotel Fox, for at virkeliggøre elementer af "oplevelsesøkonomi". Et seminar er afholdt i Nordjysk Videnpark (NOVI)

Deltagerne er således blevet flyttet ud af det daglige rum og ind i et nyt fælles rum, der er udfyldt af de deltagende. Deltagerne kom imidlertid ikke ind i tomme rum. Der var på forhånd lagt en plan for deltagerne der tydeliggjorde forventninger. Der var en struktur der kunne sikre frie rammer.

Bag udvikling af et begreb som innovativ didaktik ligger en forestilling om at der findes en formel for en innovativ didaktik, og det kan relateres til spørgsmålet om det findes en formel for innovation. Lotte Darsø søger efter en formel for innovation, og for hvordan den opstår: "*Ofte opstår det nye, når vi ikke kan få tingene til at passe ind i eksisterende systemer eller i de kategorier, vi har til rådighed*". I Lotte Darsøes forståelse af innovation er der behov for at opfinde et helt nyt begreb for innovationsprocesser i de tidlige faser, en fase, dette projekt på mange måder stadig befinder sig i, fordi et nyt sprog giver nye muligheder, nye perspektiver. Det er min antagelse, at der gennem arbejde med kendte pædagogiske metoder i nye kombinationer kan skabes grundlag for at støtte netop den fase i innovationen som Darsø betegner pre-jektet.

Selve innovationsbegrebet kan deles op i to former: *Inkrementel innovation* og *radikal innovation*. **Inkrementel innovation** er små innovationer hvor man anvender det man har på en ny måde, det være sig en teknologi, en kompetence, en teknologi og "så at sige vender tingene 90 grader og opnår en nyskabelse." **Radikal innovation** er vanskeligere at udvikle, her handler der om at koble teknologi, værdier og koncepter, der ikke tidligere har været forbundet. Det udfordrende spørgsmål i såvel en pædagogisk didaktisk sammenhæng som i en virksomhed er – hvordan kan innovationsprocesser fremmes? Hvordan (kan) man planlægge skabelsen af en innovativ didaktik der støtter innovative processer?

Darsøes pointe er at innovationsprocesser ikke må presses ind i gængse projektledelsesprocesser med mål, milepæle m.m. da det i mange tilfælde dræber det originale og dermed det egentlige innovationspotentiale. Her er det nærliggende at drage paralleller til en undervisningstilrettelæggelse og en planlægning der arbejder ud fra et prædefineret mål for hvad deltagerne skal leve op til og efterfølgende præstere, en proces der ikke tillader at deltagerne har indflydelse på skabelsen af disse mål og har medvirket aktiv i den kreative og skabende proces der ligger forud for mål- defineringen.

Darsøe skelner (som nævnt indledningsvis) mellem pre-jekter og pro-jekter hvor den første fase indikerer en åben informationsøgende proces, hvor en gruppe mennesker afsøger et felt for nye muligheder. (Darsøes præmis er således at innovationsprocesser er noget der foregår i fællesskab med andre og ikke et soloprojekt !). For at indfange innovationsprocesser har hun udviklet en innovationsprocesmodel, der har 4 parametre der alle bør være i spil for at innovationsprocessen skal lykkes: Viden, ikke-viden, relationer og koncepter.

Viden er en dynamisk størrelse og består ikke blot af den videnskabelige viden, men også af den personlige viden udviklet gennem erfaring, refleksion og praksis, sidstnævnte betegnes som individets "mentale programmering", og den forbliver ofte den samme selv om personens viden udbygges og ændres. Det kan virke hæmmende: "det kan ikke lade sig gøre" – og et sådan udsagn skal udfordres.

Koncepter: Konzeptudvikling foregår oftest verbalt, og rummer fare for at blive præget af indforståethed, hvilket kan hæmme innovationen. Her kan man forsøge sig med en begrebsafklaring hvori man inddrager prototyper og metaforer og tegninger, der giver andre muligheder for at konceptualisere og stille spørgsmål og holde processen åben.

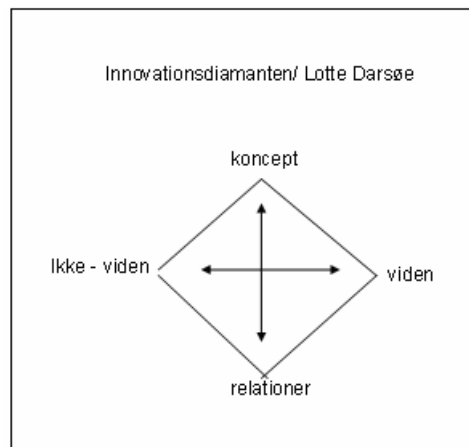
Relationer: Relationer tillægges stor betydning for om innovationsprocesser giver det ønskede resultat: at noget nyt udkrystalliseres. Relationer forener og skiller mennesker og har betydning for om man deler magten, sidder på magten eller bliver magtesløs. Det anbefales at der arbejdes bevidst med relationer med sigte på at etablere gensidig tillid og respekt. Konkret ved at tale om forventninger, ønsker og ambitionsniveau, ved at fortælle om egne interesser i forhold til projektet og i forhold livet udenfor.

Ikke-viden: Dette felt er det vigtigste og det mest overraskende, det drejer sig om det vi godt ved vi ikke ved og enigheden om dette. Det er "ubehageligt at bevæge sig i dette felt hvorfor de fleste foretrækker at bevæge sig inden for eget vidensområde, hvor man er på sikker grund. Når man bevæger sig i feltet for ikke-viden er man sårbar, hvorfor det er vigtigt at relationerne er gode. Det er i feltet ikke-viden at gnisten til det nye opstår. Hvis man ønsker at udvikle radikal innovation er det dette felt man må arbejde "radikalt" med. Det gøres primært ved at stille spørgsmål, og vedblive at stille spørgsmål, og det kan i sig selv rumme en løsning at få stillet et godt spørgsmål.

Opgaven er således at udnytte disse 4 dimensioner gennem et dynamisk samspil. Koncepter og relationer er ikke hinandens modsætninger, de bevæger sig på samme vertikale akse . Den vandrette akse med polerne ikke- viden og viden er på tilsvarende vis ikke hinandens modsætninger – man kan besidde både viden og ikke-viden på et område, det centrale er *bevægelsen* på denne akse.

Den vandrette akse betragtes som en viden- og ikke-vidensakse der har til hensigt at opbygge ny viden. Når denne mødes med kommunikations- og perspektiveringsaksen afføder dette ideelt

set, at et nyt koncept udkrystalliseres, og herefter kræves der ikke meget arbejde før pre-jekter kan blive til et projekt

Dogmedidaktik – første konceptualiseringsforsøg.

I den først konceptualiseringsfase i projektet blev deltagerne bedt om at komme med en række bud på en dogmedidaktik. I det følgende præsenteres 4 deltagernes bud på hvad der kendetegner en innovativ didaktik:

A anfører følgende karakteristika:

- Højere grad af deltagerstyring, på en måde så man minimerer modstand mod forandring og ny viden. At turde være i et uforudsigeligt rum. Styrkelse af den enkeltes gennemslagskraft – at turde træde i karakter.
- Eksperimenterende med metode og indhold der fremmer den kreative udfoldelse.
- Handlingsorienteret med rod i analytisk læring. Vekselvirkning mellem praksis – teori. Faglighed.
- Problem og projektorienteret. Gruppebaseret.
- Lægge vægt på det idé-skabende med efterfølgende implementering.

I denne dogmedidaktik lægges der vægt på *deltagerstyring*, *mod* til at være i et rum uden færdige løsninger, *opmærksomhed på personlig gennemslagskraft*. Der lægges vægt på at *eksperimentere med metoder og indhold* der fremmer kreativitet, der er øje for at innovation er *en kreativ proces* der er problem og projektorienteret og foregår i en gruppe, og betoner der ide-skabende, og ligger således i forlængelse af Lottes Darsøes innovationsdiamant. Og der er da også karakteristisk for de efterfølgende bidrag.

B fremhæver følgende:

- Åbenhed. Nysgerrighed. Eksperimenter. Fantasi. Hengivelse og selvforglemmelse
- Tillid. Selvtillid/selvverd. Tid (god tid –langsomhed) Nye ideer opstår ofte i mentale frikvarter. Sanselighed (sanselig erkendelse)
- Intuition. Leg. Kreative rollemodeller (lærer, leder, medstuderende). Oplevelser.
- Innovativ didaktik forstås som en didaktik, der udvikler innovation / kreativitet / nytænkning

Denne deltager har særlig øje for den mentale tilstands betydning med fremhævelse af begreber som: *hengivelse, åbenhed og selvforglemmelse og legen*, samt mulighed for at

komme uden for stramme tidsgrænser. Deltageren definerer innovativ didaktik som en didaktik der udvikler innovation og kreativitet

C fremhæver følgende:

- Resultater i innovative studerende. Dvs. entreprenante og intraprenante studerende i forhold til den uddannelse man tager og andre relevante udd. – områder og i forhold til arbejdsmarkedet.
- Processen i undervisningen tilrettelægges innovativt og nytænkende dvs. give rum for alternative undervisnings – og evalueringsmetoder.
- At kultivere og fremelske forskellige former for innovative kompetencer hos de studerende.
- Gerne konfrontere forskellige typer af kernekompetencer.

D har særlig øje for læringssynets betydning for pædagogikken, der indebærer et helhedsorienteret læringssyn der kombinerer det kognitive og det emotionelle.

- Den særlige pædagogik der er risikovillig og eksperimenterende, hvor jeg som underviser bryder med egen og studerendes vanetænkning.
- En innovativ didaktik indeholder for mig et læringssyn – der bevæger sig væk fra lærerstyring over til deltagerstyring.
- En innovativ didaktik har et læringssyn der bevæger sig fra de meget kognitiv – elementer af læring med ”påfyldning af pædagogik ” – over de læringssyn der også inddrager de mere emotionelle sider af læringen – således et mere ”helhedsorienteret” læringssyn, der kombinerer kognitive og emotionelle elementer.
- En innovativ didaktik er således undervisningsmetode – der ikke fokuserer ensidigt på læring, men appellerer til deltagernes forskellige tilgange
- Det er en livslang læring, fordi det innovative element netop skaber lærende nytænkning og fornyelse og således ikke når til en endelig form, men er i konstant bevægelse. Den er således skabende og kreativ. Hvor formål og form smelter sammen.

Deltagerne berører i deres karakteristik følgende områder som en innovativ didaktik må omfatte:

Holdningsændring hos undervisere og studerende, underviserens kompetence, vægt på ide-udvikling og nye undervisningsmetoder anden organisation og friere rammer. I forhold til *holdningsændring* nævnes at man må være: åben, nysgerrig, tillidsfuld, fordomsfri, bryde vantænkning, være legende, flytte grænser. *Ide-udvikling* er central og omfatter: ide-skabelse og implementering, tid og rum til ideudvikling, brug af fantasi og evnen til at se nye muligheder. I de angivne *undervisningsmetoder* lægges vægt på: deltagerstyring, problemorienteret projektarbejde, situationsbestemt undervisning, helhedsorientering, variation, inddragelse af nye medier, udnyttelse af hinandens viden samt inddragelse af æstetiske elementer – musik, drama, litteratur. *Underviseren* skal: eksperimentere med metoder, og turde være i et uforudsigeligt rum, i det hele taget er der stærk fokus på underviseren som individ og ikke så meget som ”fagperson”. Der er også fokus på *organisation og rammer* – af de krav der rejses til disse er : at der er rum for alternative undervisnings- og evalueringsformer, konsensus i undervisningsteams og kreativitet sat ind som kompetence, som f.eks. på universitetet. Det sidste fokuspunkt er på *den studerende*, den studerende skal : tilbydes tryghed, bryde vanetænkning, arbejde med emotionelle dimensioner, opleve sig selv som vidende og legitimt deltagende, være villig til at flytte grænser og have kroppen med i læreprocessen. Der er ikke fokus på hvad der konkret skal læres (indholdsmæssigt) og hvordan. Udvikling af en ny praksis kræver ændring af handlingsrepertoire, både en kognitiv og en kropslig forandring, da evnen til at mestre en situation også er en praktisk mestring. Underviserne kan således have forskellige dispositioner for handlinger, og dogmedidaktikken signalerer at der skal udvikles nye dispositioner i form af et nyt handlingsrepertoire.

Denne fokusering på de mindre kognitive dimensioner, og stærkt vægt på personlighedsudviklende dimensioner kan være påvirket af deltagernes eget forløb et døgn før "dogmerne" blev opstillet, i og med deltagerne her havde fokus på legende og skabende processer, bl.a. gennem Story-line forløb.

Efterskrift

Den store udfordring er at omsætte og oversætte disse "dogme-didaktiske" forestillinger til en konkret praksis i konkrete undervisningsforløb, som var næste element i dette forløb. (Deltagernes undervisningsforløb er på nærværende tidspunkt ikke fuldt beskrevet og afviklet, så vi kender endnu ikke til resultatet af disse). Den didaktiske handling er afgørende for at skabe en forandring, og en grundlæggende pædagogisk forandring forudsætter motivation for handling. Handling kan knyttes til meningstilskrivelse – det handlende subjekt kan se *meningen* med opgaven, hvilket forventes at påvirke opgaveudførelsen positiv. Rammer og strukturer garanterer ikke i sig selv innovation, en stor del af skabelsen af innovative læreprocesser ligger i selve skabelsen af dette rum, og det kan hverken dikteres eller forudsættes, kun udvikles gennem refleksion, kommunikation og handling. (Lund 2002)

I. Frønes beskriver sammenhængen mellem kultur, forandring og motivation, og anfører at visse strukturelle betingelser lægger grunden til kulturelle forandringer, og præciserer at det ikke er pionerers motivation der overføres, men deres handlinger, der kan blive til nye kulturelle mønstre, der kan nedfældes som motivation hos nye grupper. Det teoretisk udfordrende er hvordan pioneres handlinger forvandles til kulturelle mønstre, der kan blive til individuel motivation. En handling har en aktivitetsside i det der gøres og en symbolsk side, handlingen som tegn. Det handlende subjekt påvirker ikke bare de objektive strukturer ved sin fortolkning af dem, og ved aktiv omgang med dem, det skaber også nye symbolske mønstre. Forandring af uddannelseskulturer og aktører i denne må indbefatte både det sociale og de symbolske mønstre, for forandringsmekanismerne ligger i dynamikken mellem dem.

"Forandring er ikke bare et ydre forhold, noget vi påføres, selv om den strukturelle verden nogle gange slynger mennesker ind i en ny verden." (Frønes .151). Mennesket rummer et handlings-(og modstands)-potentiale der udspringer af et indre potentiale der kan aktiveres og påvirke forandringers karakter.

Referencer:

Lotte Darsøe: Innovation in the Making. Samfundslitteratur. 2001

Lotte Darsøe: *Findes der en formel for innovation ?*
Ledelsesnånbogen. Børsen 2003

Ivar Frønes: Handling, kultur og mening. Fagbokforlaget . 2001

Henrik Herlau og Helge Tetzsch: Fra jobtager til jobmager – model III: erhvervs- innovation. Samfundslitteratur 2004

Henrik Herlau og Lotte Darsøe: Håndbog i projektsamarbejde, (Institut for Ledelse, Politik og Filosofi, Handelshøjskolen i KBH

Jens Erik Kristensen: *Kreativitetens tidsalder?- en idehistorisk og samtidsdiagnostisk indkredsning*
Dansk Pædagogisk Tidsskrift 1.06

Birthe Lund: *En lærende innovativ organisation præget af selvstændighedskultur* i
Gramkow, Lindhardt og Lund (red.) Innovation, læring og undervisning. Systime academic.
2002

John Ohlsson(red) Arbetslag och lärande. Studentlitteratur 2004